

Målnummer:	UM536-19	Avdelning:	1
Avgörandedatum:	2019-09-02		
Rubrik:	Inom ramen för bedömningen av en asylsökandens skyddsbehov kan även frågan om det finns en säker resväg till hemorten eller annan säker plats i hemlandet aktualiseras. Denna prövning måste göras med beaktande av den sökandes individuella omständigheter samt aktuell och relevant landinformation.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 4 kap. 1 § och 2 § utlänningslagen (2005:716)• 8 § förvaltningsprocesslagen (1971:291)• 23 § förvaltningslagen (2017:900)		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• Europadomstolens dom den 28 juni 2011 i målet Sufi och Elmi mot Storbritannien• MIG 2006:1• MIG 2014:21• Brittiska övre tribunalen för flykting- och immigrationsmål, dom den 8-10 juni 2010 i målet HM m.fl. mot The Secretary of State for the Home Department (UKUT 331 [IAC])• Brittiska övre tribunalen för flykting- och immigrationsmål, dom den 18 november 2010 i målet AM mot The Secretary of State for the Home Department (UKUT 54 [IAC])		

REFERAT

AQ ansökte under hösten 2015 om asyl i Sverige på grund av att hans familj hotades av en mäktig man i hemlandet och han riskerade också att tvångsrekryteras av talibanerna.

Migrationsverket beslutade den 21 oktober 2017 att avslå AQ:s ansökan om asyl och utvisa honom till Afghanistan. Av skälen till beslutet framgår bl.a. följande. Situationen för hazarer är inte sådan att endast tillhörigheten till gruppen anses innebära en välgrundad fruktan för förföljelse. AQ har inte lämnat tillförlitliga uppgifter om konflikten mellan sin familj och den mäktige mannen och det han har fört fram om risken för tvångsrekrytering är inte tillräckligt för att han ska bedömas ha en välgrundad fruktan för förföljelse. Det råder inre väpnad konflikt i provinsen Balkh men han har inte gjort sannolikt att han skulle vara särskilt utsatt på grund av den. Han är en ung och arbetsför man utan funktionshinder och resvägen till hemorten innebär inte att han riskerar förföljelse.

AQ överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Malmö, migrationsdomstolen, och lämnade samtidigt in en ansökan om uppehållstillstånd på grund av gymnasiestudier. Migrationsdomstolen (2018-12-14, ordförande Emanuelsson samt tre nämndemän) beviljade AQ ett tidsbegränsat uppehålls- och arbetstillstånd för studier på gymnasial nivå och avslog överklagandet i övrigt. Som skäl för avgörandet anförde migrationsdomstolen i huvudsak följande. AQ:s uppgifter är inte trovärdiga och han har därför inte gjort sitt behov av skydd sannolikt. Han riskerar inte skyddsgrundande behandling på grund av den väpnade konflikten i hemprovinsen. Det har inte heller kommit fram uppgifter som gör det sannolikt att det inte finns en säker resväg för honom till hemorten.

AQ överklagade domen och yrkade bl.a. att han skulle beviljas statusförklaring och resedokument samt att beslutet om utvisning skulle upphävas. Han förde fram bl.a. följande. Av underlaget i målet framgår att han har gjort sin hemvist i byn Yalмара i provinsen Balkh sannolik och att det råder inre väpnad konflikt i denna provins. Migrationsverket har gjort bedömningen att han inte riskerar förföljelse på vägen mellan Mazar-e Sharif och Yalмара. Migrationsdomstolen har utan närmare motivering delat den bedömningen, trots att säkerhetsläget i Balkh gradvis har försämrats under tiden mellan Migrationsverkets beslut och migrationsdomstolens dom. Han är hazar och löper därför en större risk för skyddsgrundande behandling på grund av talibanernas förakt mot folkgruppen vid en resa genom Afghanistan.

Migrationsverket ansåg att överklagandet skulle avslås och hänvisade till sitt rättsliga ställningstagande beträffande bedömningen av säker resväg i asylärenden (SR 29/2016 den 27 juni 2016). Det finns inte anledning att göra en annan bedömning i fråga om säker resväg än den som underinstanserna har gjort. Landinformationen ger inte stöd för att säkerhetssituationen på AQ:s resväg till hemorten är sådan att alla och envar riskerar att utsättas för skyddsgrundande behandling. Det finns inte heller någon individuell hotbild som innebär att han på resan till hemorten riskerar att dra till sig särskild uppmärksamhet.

Kammarrätten i Stockholm, Migrationsöverdomstolen (2019-09-02 Linder, Gullfeldt, referent, och Hjulström / föredragande Spångberg), yttrade:

1. Vad målet gäller

Den fråga som Migrationsöverdomstolen kommer att behandla i målet gäller när och hur frågan om det finns en säker resväg till AQ:s hemort ska prövas. AQ:s behov av skydd kommer däremot inte att prövas i sak av skäl som framgår nedan.

2. Gällande rätt m.m.

2.1. Säker resväg

Att det inom ramen för bedömningen av en asylsökandes skyddsbehov ska göras en prövning av om det finns en säker resväg för denne till hemorten eller annan säker plats följer bl.a. av avgöranden från Europadomstolen. I målet Sufi och Elmi mot Storbritannien (dom den 28 juni 2011) konstaterade domstolen att vissa garantier måste finnas för att staten ska kunna förlita sig på ett internt flyktalternativ. Bl.a. krävs det att den klagande kan resa till internflyktsområdet utan att riskera att utsättas för en verklig risk för illabehandling enligt artikel 3 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, EKMR. Domstolen lyfter exempelvis fram att bedömningen av säkerhetssituationen måste vara aktuell då läget i landet kan förändras snabbt.

I ett par avgöranden från den brittiska övre tribunalen för flykting- och immigrationsmål har den domstolen ansett att trots att den asylsökande inte riskerar en verklig risk för illabehandling på hemorten ska en prövning av om resvägen till hemorten är säker ändå ske (se dom den 8–10 juni 2010 i målet HM m.fl. mot The Secretary of State for the Home Department [UKUT 331] [IAC] och dom den 18 november 2010 i målet AM mot The Secretary of State for the Home Department [UKUT 54] [IAC]). I det senare målet har tribunalen konstaterat att när resvägen tillbaka har identifierats, måste domstolen pröva om resvägen innebär en verklig risk för illabehandling i enlighet med artikel 3 EKMR. Tribunalen har i sin bedömning bl.a. beaktat omständigheter som vilka transportmedel och vägnät som finns tillgängliga, vilken aktör som kontrollerar området och eventuella vägspärrar samt vilket våld som förekommer exempelvis vid vägar och flygplatser.

2.2. Bevisbörda och utredningsskyldighet

Enligt 23 § första stycket förvaltningslagen (2017:900) ska en myndighet se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Motsvarande utredningsskyldighet för migrationsdomstolarna framgår av 8 § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

När det gäller utredningsansvaret i asylärenden har regeringen i förarbetena till utlänningslagen (2005:716) fört fram bl.a. följande. Tyngdpunkten i asylprocessen ska ligga i första instans. En förutsättning för att Migrationsverket ska kunna göra en fullständig prövning är att alla i ärendet relevanta omständigheter liksom alla dokument eller annat som åberopas läggs fram när prövningen sker i första instans. Det finns ett utvidgat utredningsansvar i ärenden där skyddsintresset är starkt. Myndigheten har därför ett större sådant ansvar i ett ärende som rör en ansökan om asyl än i många andra ansökningsärenden. Det är den asylsökande som har bevisbördan för att göra sitt behov av internationellt skydd sannolikt. Migrationsverkets beslut bör vara utformade så att det tydligt framgår för den sökande vilken bedömning som legat till grund för beslutet. (Prop. 2004/05:170 s. 153–155.)

Vidare har Migrationsöverdomstolen uttalat att även om det är fråga om ansökningsmål där den enskilde har bevisbördan för sina påståenden och att det är en tvåpartsprocess, kan domstolen beroende på omständigheterna, få ett utredningsansvar. Givetvis innebär detta inte att domstolen själv i alla lägen måste genomföra utredningar utan domstolen kan även ge anvisningar till parterna vilken utredning som behövs. (MIG 2006:1.)

3. Migrationsöverdomstolens bedömning

3.1. När resvägen ska prövas

I de fall en asylsökande inte bedöms riskera någon illabehandling på hemorten eller i hemlandet i övrigt, kan också frågan om sökanden kan göra resan tillbaka utan att riskera skyddsgrundande behandling aktualiseras. När det är fråga om en asylsökande som ska avlägsnas till ett land där det pågår strider eller säkerhetsläget av andra skäl är allvarligt och i synnerhet om säkerhetssituationen varierar mellan olika delar av landet kräver frågan om resvägen en noggrann prövning. Det är alltid omständigheterna i det enskilda fallet som avgör när frågan kräver en närmare utredning.

3.2. Hur prövningen ska göras

Bedömningen av om resvägen är säker innebär att Migrationsverket och migrationsdomstolarna inom ramen för prövningen av skyddsbehovet också måste ta ställning till om sökanden kan ta sig till platsen dit verkställighet är tänkt att ske utan att denne på vägen dit riskerar att utsättas för skyddsgrundande behandling. En sådan prövning måste göras med beaktande av vad den enskilde utifrån sina individuella omständigheter riskerar under resan mot bakgrund av vad som framgår av aktuell och relevant landinformation. Individuella faktorer som måste beaktas är exempelvis om det är fråga om en man, en kvinna med eller utan barn, om det rör sig om en äldre eller yngre person, eventuella språksvårigheter, funktionshinder eller annat som kan försvåra resandet och om denne tillhör en särskilt utsatt grupp. Skyddsbehovsprövningen är framåtsyftande och ska göras utifrån de sedvanliga bestämmelserna i 4 kap. utlänningslagen. Alla omständigheter som är av betydelse för bedömningen av skyddsbehovet ska naturligtvis beaktas. Faktorer som särskilt har lyfts fram i internationell praxis är exempelvis vilken aktör som kontrollerar de områden som resan ska gå igenom, om det finns vägspärrar som måste passeras samt vilket våld som förekommer vid vägar, broar, tågstationer och flygplatser som ska användas av den sökande. Om resvägen inte bedöms som säker, dvs. om den asylsökande riskerar skyddsgrundande behandling, kan det utmynna i att utlänningsmyndigheten är flykting eller alternativt skyddsbehövande beroende på hur den individuella hotbilden ser ut. Det bör betonas att det är frågan om en skyddsbedömning och inte en prövning av om det finns eventuella praktiska hinder på resvägen mot att verkställa ett avlägsnandebeslut.

3.3. Vem som har bevisbördan m.m.

Inom asylrätten är det en grundläggande princip att det är den asylsökande som ska göra sitt behov av internationellt skydd sannolikt. Bedömningen av om resvägen till hemorten är säker utgör en del av skyddsbedömningen. Det är därför naturligt att det ligger på sökanden att initialt göra sannolikt att denne riskerar skyddsgrundande behandling på resvägen. Migrationsverket och migrationsdomstolarna är dock skyldiga att se till att ärendet eller målet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver. Det innebär bl.a. att det ska finnas tillgång till aktuell och relevant landinformation. Migrationsöverdomstolen har uttalat att det i ärenden där det kan finnas ett skyddsbehov finns ett större utredningsansvar än i många andra ansökningsärenden (MIG 2014:21). Migrationsdomstolarna kan fullgöra utredningsskyldigheten genom att exempelvis ge parterna anvisningar om vilken utredning som krävs.

3.4. Underinstansernas handläggning i det aktuella fallet

Migrationsöverdomstolen kan sammantaget konstatera att Migrationsverket inte kan anses ha gjort en tillräckligt grundlig prövning av om AQ riskerar skyddsgrundande behandling på resvägen till hemorten. En prövning av resvägen har visserligen gjorts i samband med bedömningen av om han riskerar flyktinggrundande förföljelse. Däremot har inte någon prövning skett avseende om han skulle kunna vara alternativt skyddsbehövande exempelvis på grund av säkerhetsläget längs resvägen. Eftersom det här är fråga om ett land där säkerhetssituationen är komplicerad och dessutom varierar i olika delar av landet kräver bedömningen av resvägen en noggrann utredning. Enligt Migrationsöverdomstolen har Migrationsverket här inte uppfyllt sin utredningsskyldighet.

Migrationsöverdomstolen anser även att migrationsdomstolen har brutit i sitt utredningsansvar. Det framgår inte av domen hur prövningen av resvägen har gjorts och om domstolen har beaktat det som åberopats i målet angående exempelvis vägspärrar och mineringar. Det har dessutom gått lång tid mellan Migrationsverkets beslut och migrationsdomstolens dom men det framgår inte av domstolens bedömning av resvägen om denna grundar sig på någon aktuell landinformation beträffande säkerhetsläget längs resvägen.

Mot bakgrund av det anförda anser Migrationsöverdomstolen att det finns sådana brister i underinstansernas handläggning att dessa avgöranden ska upphävas. Eftersom tyngdpunkten i prövningen ska ligga i första instans ska målet visas åter till Migrationsverket för ny handläggning. AQ:s behov av skydd prövas därför inte av Migrationsöverdomstolen.

Migrationsöverdomstolens avgörande. Migrationsöverdomstolen upphäver Migrationsverkets beslut och migrationsdomstolens dom, utom såvitt avser ersättning till det offentliga biträdet och beslutet om sekretess, och visar målet åter till Migrationsverket för ny handläggning.

Sökord:

Litteratur: Prop. 2004/05:170 s. 153-155
